

Յ. Թումանյանի «Գառնիկ ախպէր» հէքիաթն է՝ մի վարիանտ մի ժամանակ «Հրատ. Ընկերութ.» տպած հէքիաթի Յ. Թումանյանն այս հէքիաթը վերածել է ոտանաւոր ձևի Խնչ վերաբերում է գրքոյկի նկարներին, պէտք է ասել, որ դրանք շատ անբաւարար են, որոնք աւելի գունատիւ պէքիզի ձև են կրում քան պատկերի Կան նկարներ, ուր պակասում է մասերի համաչափութիւնը, եթէ մի կողմը թողնէք այն, որ թագաւորին խնջոյքի ժամանակ մի սպասաւոր մատուցանում է իբրև կերակուր կենդանի ֆասիանո Բոլորովին անհամապատասխան է և չորորդ երեսի ամբողջ նկարը. «Երբ խեղճ Մանուշը վայ է տալիս, լալիս, լալիս», կսկծի նշոյլ անգամ չկայ նրա երեսին, իսկ եթէ պատկերը ներկայացնում է այն վայրկեանը, երբ «Երկու որբեր, քուր ու ախպէր, գառն ու աղջիկ մոլորուած, գնում գնում են կորած», ինչ է արտայայտում քոյ պարզած ձեռքը, երբ հոգեպէս ընկճուած մոլորուած աղջիկը ամբողջապէս պէտք է գերի դառնար իւր անսպասելի ծանր վշտի Իսկ նկարը, ի նկատի առնելով աղջկայ ձեռքին ունեցած խոտը, պատկերացնում է անկասկած երկրորդ վայրկեանը:

Մանկան մէջ էստէտիկայի դարգացումն ի նկատի առնելով ցանկալի կլինէր, որ նման հրատարակութիւններ պատկերազարդուէին աւելի հմուտ կերպով: Եւ այս իրագործելու հնարաւորութիւնը տրուած է միայն հրատարակչներին և սրանք չպէտք է զլանան ամեն ջանք գործ դնել այդ թերին լրացնելու համար:

Բայց և այնպէս մենք այս հրատարակութիւնը ևս ի թիւս միւսների առաջարկում ենք ծնողներին իբրև ընթերցանութեան գիրք իրենց մանուկների համար:

Գ. Ենգիբարեան. Մատենախօսութիւն.

Վերջերս լոյս տեսած Գ. Ենգիբարեանի «Մատենախօսութիւն»-ների հատորը, պարունակում է իւր մէջ այդ բազմաշխատ հայ հեղինակի գրուած քննական յօդուածները:

Քննական ոգին կեանքի մէջ այժմ հասել է իւր զագաթնակէտին ամեն մի երևոյթ, ամեն մի գրական աշխատութիւն կրիտիկայի է ենթարկւում. կրիտիկան է որոշում արժանիքը ու յատկութիւնները, սա է ընդգծում մտքի արտադրութիւնների նշանակութիւնը կեանքի մէջ և նրանց գեղեցկութեան կամ ճշմարտութեան աստիճանը: Ամեն մի ժողովրդի կեանքում ամեն մի ստեղծագործութեան շրջանին հետևում է և քննական կրիտիկան:

Օրինակ Շիրլիբը, Գեօթէն, Բայրընը և ուրիշ ևրոպական հանճարներ ունին մի քանի տասնհակ քննադատներ:

Գրական կրիտիկան սկիզբ առել հին Յունաստանում: Եւ այդ ժամանակից սկսած մտածողները չեն դադարում գրական կրիտիկայի և գեղարուեստի մասին հետազոտութիւններ կատարել: Գեղեցկի գնահատութիւնը զանազան ժամանակներ և զանազան երկրներում կրել է իւր վրայ որոշ ուղղութեան դրոշմ: Կրիտիկան Ռուսիայում սկիզբ է առել նոյնպէս վաղ: Բելինսկու գործունէութիւնը, որ պատկանում է 40-ական թուականներին, ռուս կրիտիկայի զարգացման վերին աստիճանն է: Ռուսահայերի մէջ կրիտիկան լայն մտքով սկսուել է նոյնպէս վաղ, իսկ գրական գործերի քննադատութիւնը սկիզբ է առնում միմիայն 80-ական թուականներին: Ահա այդ ժամանակներին էլ պատկանում են Գ. Ենգիբարեանի առաջին քննական յօդուածները: Բացի փոքր բացառութիւնից, որ կազմում են Ա. Չօպանեան և Մ. Բերբերեան, Գ. Ենգիբարեանը համալսարանական և կատարեալ պատրաստութիւն ունեցող միակ անձն է եղել, որ դեռ 80-ական թուականներից սկսած տուել է իւր արձագանքը ժամանակակից հայ գրական կեանքին և գետեղել պարբերական մամուլի մէջ այն յօդուածները, որ մենք այսօր գտնում ենք ամփոփած մի ստուար հատորի մէջ: Այս հատորի մէջ առանձին ուշադրութեան արժանի են Ռաֆֆու, Սունդուկեանի, Յովհ. Յովհաննիսեանի, Յովհ. Թումանեանի, Պօռշեանի յօդուածները, որոնց մասին մենք այստեղ չենք երկարացնում, հետաքրքրուողներին ուղարկում ենք գրքի դիմել, ուր ամեն ոք կարող է առանձին գրուածքների մասին գտնել ամփոփ տեղեկութիւններ:

Այս գիրքը մենք առաջարկում ենք մանաւանդ ուսանողներին, որոնց մեծ ծառայութիւն կարող է մատուցանել իրրև ձեռնարկ հայոց գրականութեան պատմութիւնն անցնելիս: Այս հրատարակութեամբ լրանում է թէպէտ և շատ փոքր չափով այն պակասը, որ զգացւում էր հայոց գրականութեան պատմութեան մէջ:

Գրքին կից է նաև Լէսհաֆթի «դպրոցական տիպեր» գործը — անտրոպոլոգիական նկատողութիւններ. ընտանեկան կրթութիւնը և նրա նշանակութիւնը: — Ամեն մի ծնողի պարտականութիւնն է մտածել ազագոյս սերնդի առողջութեան և առողջ դաստիարակութեան մասին և այս տեսակէտով Լեսհաւտի այս գեղեցիկ գործը մեծ օգուտ կարող է բերել շատ մայրերին, որոնց համար թանկ է իրենց զաւակների կրթութեան գործը:

Այս ամենի հետ չենք կարող չցանկալ, որ յարգելի կրիտիկոսը մի անգամ ևս նոր տպագրութիւնից առաջ սրբագրէ մի

քանի անհարթութիւնները, որոնք մուտ են գործել ներկայ հրատարակութեան մէջ, Յանկալի էր նաև այս գրքի էփանագին հրատարակութիւնը ունենալ:

Կրօնների պատմութիւնը. Երուանդ Վ. Տէր-Մինասեանց.

Մեր գրականութիւնը աղքատ է ամեն տեսակ ուսումնասիրութիւններով և չի կարելի չողջունել ամեն մի նոր ձգտում հարստացնել հայրենի գրականութիւնը նորանոր ուսումնասիրութիւններով թէպէտ և ոչ ինքնուրոյն—Երուանդ Վ. Տէր Մինասեանի հրատարակած «Կրօնների պատմութիւն» դասագիրքը լաւ ընթերցանութեան գիրք կարող է լինել ամեն մէկի համար, ով ուզում է ծանօթանալ հին ազգերի կուլտի ու պաշտամունքների հետ: Այս պատմութիւնը մի հիւսուածք է յայտնի և րոպական գիտնականների ուսումնասիրութեանց և մեր կարծիքով այս պատճառով աւելի մեծ արժէք ունի:

Այս հիւսուածքը տալիս կրօնի էվօլյուցիայի ընդհանուր պատկերը և քննելով առանձին առանձին նախնական եգիպտական, ասորա-բաբելական, իրանական, հնդկական, չինական-ճապոնական, գերմանցիների, յոյն և հռոմայեցիների և իսլամի կրօնը, հասնում է Իսրայէլի կրօնի պատմութեան, որին նուիրուած է աւելի ընդարձակ տեղ և իւր տեսութիւնը աւարտում է «Կրօնի և կրօնի գիտութեան էութեան» տեսութիւնով, որ մի հայեացք է կրօնի պրօբլէմների և նրանց լուծման նորագոյն գիտութեան տեսակէտից:

Երուանդ վարդապետը նորաւարտ երիտասարդ վարդապետ է, ունի բաւականաչափ աշխատութիւններ և իբրև գործունեայ մարդ կարող է, մի քանի ուրիշների հետ, լաւագոյն օրինակ լինել էջմիածնի բարոյապէս քայքայուած միաբանութեան համար:

ՊԱՐՈՅՐ

